

Not e.

Treizeci de ani dela moartea lui Nicolae Grigorescu 1).

A intrat în viață discret și poate chiar straniu. La o vîrstă cînd alți copii se agită violent, copilul acesta deosebit se ocupă grav cu iconițele sale, iar cînd mustața prinse a-i miji și efemer cearcă să abordeze o alură mai virilă, sfîrșește tot ca iconar — dar de alte proporții — al mînăstirii Agapia.

Printr'o inexplicabilă taină sau poate pur și simplu din întîmplare, își încrucișează drumul copilăriei cu al picturii. Impresia acestei întîlniri este însă categorică, producînd una din acele definitive „fixări”. Obsesia meșteșugului din copilărie îl urmărește mereu, modelîndu-i pentru totdeauna caracterul.

Compozițiile sale sînt concepute narativ, în genere într'un plan, sau în orice caz în regulată succesiune.

În ce privește culoarea, nu era propriu zis un armonist, ci evoluînd aerian, din nuanță în nuanță, îi sugerează mai cîrînd o linie melodică, cadența unui vers în care albul luminei revine obsedant ca un *leit-motiv*.

Cred că nu este propriu zis un armonist, pentrucă niciodată n'a luat două tonuri diverse și încă mai puțin adverse, anume ca să le echilibreze, ci derivatele le-a preferat ca mult mai proprii pentru „cîntecul luminii”.

Grupurile din compozițiile sale sînt des surprinse în mișcare—aceiași înclinare spre ritmică succesiune! Fost-a Grigorescu un poet rătăcit în lumea culorilor?... Ținînd în mînă paleta și nu cărbunele, pictează deseori împotriva luminii; ori culoarea rămîne strivită în confruntarea fățișă cu lumina (a privi împotriva soarelui este atitudine dramatică). Ce rămîne dar pictural la Grigorescu?

Revenirea obsedantă și duioasă la aceleași motive.

Intrebuințarea materialului este deasemeni picturală! Deși, ca interpret utilizează o a_nume gamă—tonurile de „pastel”—dar prin evidența pensulei și densitatea pastei se menține în cadrul pur al picturii cu ulei. Intrebuințînd pensula cît și cuțitul — „*touche-a*” sa e largă, spontană și de-o unică eleganță.

---

1) 15 Mai 1838—21 Iulie 1907.

Se mai distinge în opera-i o admirabilă corespondență între motiv și temperamentul, ritmul său interior. Din întreitul acord al artistului, motivului și materialului a ieșit astfel acea operă grațioasă, delicată și totodată revelatoare a unui aspect pur românesc—pictura lui Nicolae Grigorescu. Maestrul dela Cîmpina este în adevăr reprezentantul tipic al epocii noastre pastorale, prieten credincios al plăvanilor și al ciobănașilor, pictorul delicat al codanelor cu gene umede și al turmelor de animale blajine cu bot catifelat, sensitivul poet al dimineților abia luminate, cîntărețul momentului idilic din evoluția societății românești. Armonia sa calmă, duioasă, străjuește, ca un cîntec de leagăn, însăși începutul picturii noastre.

Al. Gh. Popovici.

Intre cauză și efect.

În ultimul număr al revistei *Făt-Frumos* (Mai-August 1957), d. Petru Iroae ține să scrie o notă sub titlul: *I. E. Torouțiu și „Insemnări ieșene“*. Pur-tătorul de cuvînt al revistei conduse de d. Leca Morariu, crede de datoria sa să aducă o serie de laude „*Insemnărilor ieșene*“ care „ocupă un loc de frunte și pot fi luate drept pildă. Unul din cele mai variate cuprinsuri, oferă poezie în versuri sau proză, discută alese probleme științifice, prezintă bogate note culturale, literare și sociale, trece la răboj un larg număr de cărți și reviste stăruind (ceceace constituie un deosebit merit) asupra scriitorilor locali. Pășind dirz pe cîmpul culturii românești, revista ieșană intrunește un ~~in~~apunător număr de colaboratori“. Asupra acestor rînduri, noi nu ne putem pronunța, lăsîndu-le la aprecierea cetitorilor noștri.

Nu putem însă să nu ne arătăm surprinderea față de rîndurile imediat următoare ale d-lui Petru Iroae care se simte obligat, pentru motive pe care nu le cercetăm, dar pe care le înțelegem, să afirme următoarele: „O îndrăcită notă comunistă, însă, jidovesc de comunistă, îi dirijează antenele, conform atitudinilor sovietice și sărîndărești, ceceace compromite sobrietatea moldovenească. Poate oricine constata acest fapt din cronicile referitoare la evenimentele italo-abisiniene sau spaniole care bat în struna ziarului «*Adevărul*»“. Iată, aici, mărturisim că nu mai înțelegem nimic, deși autorul notei, prudent, își face din nou datoria „apelînd la vigilența *argusului* nostru social și politic, Revista *Insemnări sociologice* de sub direcția d-lui profesor *Traian Brăileanu* dela *Universitatea din Cernăuți*“. (Sublinierile aparțin autorului !)

Așa dar, deși „ocupă un loc de frunte“ și „poate fi luată drept pildă“, „pășind dirz pe cîmpul culturii românești“, antenele revistei noastre sînt dirijate de o „îndrăcită notă comunistă“, care, ceceace e și mai grav, e „jidovesc de comunistă“.

Ce vrea, deci, d. Petru Iroae? Admite d-sa ca la revista noastră să fie o notă „îndrăcit de comunistă“ dar nu admite una „jidovesc de comunistă?“, Iată o subtilitate care ne depășește, cu toată bunăvoința și străduința noastră de a deslega șarada combativului nostru denunțator.

Și totuși autorul exercițiilor polemice dela revista „*Făt-Frumos*“ poate fi ușor găsit. Autorul, adică d. Petru Iroae, după încriminările aduse, ne dă „o probă elocventă“ (de notă „jidovesc de comunistă“, de „atitudine sovietică